

«устаз көрмеген шәкирт хәр муқамға бир дөнеди» деген нақыл жүзикке қас қондырылғандай орнын тапқан.

Социал турмыс эстетикасы сыяқлы халықтың ақыл ойыда бәлентлерден дерек берип турады. Оларда ұатанға мухаббат тәризінде мийнет адамның ақылый

раўажланыўына қаншелли дыққат бөлгенлиги аңланады. Халық педагогикасында жас әўладтың қаншелли билим алып, илимди ийелеп, қәсипти меңгерген болса, ол халықтың байлығы, оның ийесин бәрқулла бахытка еристиреди, деп көрсетиледи.

Әдебиятлар

1. Алламуратов А. Мәңги мийрас. -Н.: «Билим» 1993, 52-б.
2. Ислоннинг истиклол мафқураси. -Т.: «Ўзбекистон» 1993, 45-б.
3. Туркий Гулистан ёхуд ахлоқ. -Т.: 1992.11-б.
4. Юсупов И. Күн шығыс жолаўшысына. –Нөкис: «Қарақалпақстан»,1955.
5. Ахлоқ адобға оид ҳадис намуналари. -Т.: «Фан». 103-б.
6. Геродот. История. -Л.: «Наука». 1972.
7. Антология педагогической мысли Азербайжанской ССР. - М.: «Педагогика» 1989. –С. 10-11.
8. Ғайбуллаев Н. ҳәм басқалар. –Т.: Педагогика. 2000. 74-б.

РЕЗЮМЕ. Ушбу мақолада халқ оғзаки ижодида ақлий тарбия орқали ёшларда миллий ғояни шакллантириш масалалари ўрганилган. Шунингдек, ақлий тарбия инсоннинг маънавий шаклланишидаги аҳамияти хақида сўз юритилган.

РЕЗЮМЕ. В данной статье исследуются вопросы формирования национальной идеи у молодежи посредством интеллектуального воспитания при помощи народного творчества. Обсуждается также значение умственного воспитания в духовном становлении человека.

SUMMARY. This article examines the issues of forming a national idea among young people through intellectual education through folk art. The importance of mental education in the spiritual development of a person is also discussed.

BO‘LAJAK TARBIIYA FANI O‘QITUVCHISINING DEONTOLOGIK TAYYORGARLIGI VA UNI RIVOJLANTIRISH OMILLARI

A.A.Vaxobov – *pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori*
Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti

Tayanch so‘zlar: deontologiya, etika, insonparvarlik, burch, hurmat, mas‘uliyat, ma‘naviyat, dunyoqarash, munosabat, ijtimoiy, adekvat, jaholat, ma‘rifat, adolat.

Ключевые слова: деонтология, этика, гуманность, долг, уважение, ответственность, духовность, мировоззрение, отношение, социальное, адекватное, невежество, просвещение, справедливость.

Key words: deontology, ethics, humanity, duty, respect, responsibility, spirituality, worldview, attitude, social, adequate, ignorance, enlightenment, justice.

Jahonda globallashuv jarayonlarining tezlashuvi, ijtimoiy-huquqiy ziddiyatlarning kuchayib borayotganligi bois ko‘p sonli yoshlarning ongi va dunyoqarashini o‘zgartirishga qaratilgan kurash avj olmoqda. Yoshlar ijtimoiy faolligining darajasi ertangi kun taraqqiyotini belgilab berishi munosabati bilan mazkur masala tobora global va dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. BMT Bosh assambleyasi tomonidan yoshlarni ijtimoiy-huquqiy va siyosiy jihatdan faol fuqaro sifatida tarbiyalash masalasi ustuvor yo‘nalish sifatida e‘tirof etilgan.

Yoshlarni ma‘naviy-axloqiy jihatdan har tomonlama rivojlangan shaxs etib tarbiyalash, ularga ta‘lim-tarbiya berish tizimini sifat jihatidan yangi bosqichga ko‘tarish, yosh avlodni tarbiyalash borasidagi ishlarni yanada takomillashtirish, ta‘lim-tarbiya sifatini mazmun jihatidan takomillashtirish, o‘qituvchilik kasbining nufuzini oshirish bo‘yicha yuksak ma‘naviyatli, qat‘iy hayotiy pozitsiya, keng dunyoqarashga ega bo‘lgan fidoyi va vatanparvar yoshlarni tarbiyalash, pedagog xodimlarning qadr-qimmatini va nufuzini oshirish, ularning moddiy-ma‘naviy va ijtimoiy himoyasini kuchaytirish kabi ustuvor vazifalarning amalga oshirilishi ma‘naviy va kasbiy jihatdan yetuk shaxslar tayyorlashni taqozo etadi. Bunday shaxslarning tayyorlanishida esa, oliy ta‘lim tizimi yetakchi va hal qiluvchi o‘rinni egallaydi. Shavkat Mirziyoyev 2024-yil 1-fevral kuni 21 moddadan iborat “Pedagogning maqomi to‘g‘risida”gi qonunni imzoladi[1]. Hujjatda pedagogning huquqlari, sha‘ni, qadr-qimmatini va ishchanlik obro‘si davlat himoyasi ostida bo‘lishi qat‘iy belgilab qo‘yildi. Mazkur qonunning qabul qilinishi jamiyatimizdagi barcha pedagog va muallimlarning huquqlari, majburiyatlari, faoliyatining asosiy kafolatlari, mehnatiga yarasha haq to‘lash, rag‘batlantirish va ijtimoiy himoya qilish tamoyillari aniq yoritib berildi va bu esa, ularning deontologik tayyorgarligi uchun ham qonuniy asos bo‘lib xizmat qilmoqda.

Uzluksiz ma‘naviy tarbiya Konsepsiyasining III bobining 10-bandida umumiy o‘rta ta‘lim muassasalarining I-XI sinflari uchun «Odobnoma», «Vatan tuyg‘usi», «Milliy istiqlol g‘oyasi va ma‘naviyat

asoslari», «Dinlar tarixi» fanlarini birlashtirgan holda “Tarbiya” fanini joriy qilish bilan bog‘liq tashkiliy, moliyaviy, ilmiy-metodik ishlar kompleksini amalga oshirish ko‘zda tutilgan[2]. Umimiy o‘rta ta‘lim maktablari o‘quvchilarida ijtimoiy kompetensiyalarni shakllantirishda Tarbiya fanining ahamiyati katta hisoblanadi. O‘quvchilarni ijtimoiy kompetensiyalarini rivojlantirish strategiyasini samarali amalga oshirishga mas‘ul ekanligi alohida ko‘rsatib o‘tilgan.

“Tarbiya” fanini o‘qitish orqali o‘quvchi-yoshlar ijtimoiy kompetensiyalarini rivojlantirishda natijaviylikni ta‘minlash uchun ularning boshlang‘ich tushunchalari, ijtimoiy faolligining ahamiyati va zaruriyati haqidagi fikrlariga ilmiy yondashish; ta‘lim-tarbiya jarayoni hamda tarbiyaviy munosabatlar jarayonlarida motivlarning o‘ziga xos xususiyatlarini inobatga olish; yoshlarda ilm olishga bo‘lgan ijobiy motivlarni shakllantirish; yoshlar ijtimoiy faolligini oshirish uchun zaruriy va qulay shart-sharoitlar yaratuvchi ijodiy muhitni vujudga keltirish; pedagogik jarayonlarning o‘zaro bog‘liqligi va aloqadorligini ta‘minlash; ijtimoiy faolligini oshirish jarayonlariga innovasion tuzilishga ega bo‘lgan murakkab pedagogik tizim sifatida yondashish; pedagogik jarayonlarda yoshlarda o‘tmish va kelajak haqidagi boy tasavvurni shakllantiruvchi refleksiv yondashuvni joriy etish; pedagogik jarayonlarda shaxsga yo‘naltirilgan ta‘sirning ahamiyatini va o‘ziga xos xususiyatlarini inobatga olish kabi shartlarning bajarilishini ta‘minlash zarur.

Yuqoridagi vazifalar ijrosini ta‘minlash maqsadida hozirgi kunda “Tarbiya” fanini o‘qitishda bo‘lajak tarbiya fani o‘qituvchisining deontologik tayyorligi va uni rivojlantirish omillari dolzarb masalalardan biri bo‘lmoqda. Avvalo, “Pedagogika” ta‘lim yo‘nalishi malaka talabida tarbiya fani o‘qituvchisining pedagogik faoliyatni tashkil etishda bir qancha funksional vazifalar belgilanligi uning deontologik kompetensiyasini rivojlantirish uchun katta asos bo‘ladi. Aynan mazkur malaka talabda bo‘lajak tarbiya fani o‘qituvchisining deontologik kompetensiyasini rivojlantirish uchun

quyidagi talablar belgilab o'tilgan:

- o'quvchilarni mustaqil fikrlash imkoniyatini yaratish, darsda motivatsiyaga erishish, sinfda samarali muloqotga erishish;

- tarbiyaviy ishlarda o'quvchilarning jinsi, yoshi, madaniy va individual xususiyatlarini inobatga olish;

- ijtimoiy sog'lom muhitni yarata olish, o'quvchilarda kognitiv faollik, mustaqillik, tashabbuskorlik, ijodkorlik fuqarolik pozitsiyasi, mehnatga layoqati, sog'lom va xavfsiz turmush tarzi madaniyatini rivojlantirish;

- o'quvchilar orasida o'zaro hurmat muhitini yaratish, o'quvchilarga sinf hayotida teng imkoniyatlar yaratsa, nizoli vaziyatlarda optimal yechimli qaror chiqara olishi, o'quvchilar bilan individual ishlar olib borishi, zamonaviy ommaviy axborot vositalari dunyosida xavfsiz ishlashga yordam bera olish;

Navbatdagi tahlilda esa aynan bo'lajak tarbiya fani o'qituvchisi uchun naqadar deontologik kompetensiyani rivojlantirish muhim ekanligini ko'rib chiqamiz. Yuqoridagi ta'kidlab o'tilgan talablarni bajarish uchun avvalambor, bo'lajak o'qituvchining kasbiy va shaxsiy sifatleri yuqori darajada shakllangan hamda axloqiy jihatdan yetuk bo'lishi lozim.

Pedagogik deontologiya kasbiy normalarni o'rganadi. Ilmiy-nazariy adabiyotlarni tahliliga ko'ra, kasb axloqi nazariyotchilari asarlarida kasbiy axloqning umuminsoniy axloq bilan uzviy bog'lik ekanligi ta'kidlanadi. Ilk bor "deontologiya" tushunchasi (yunoncha. deontos – "kerak", "burch" va logos – "ta'limot" so'zlaridan) XIX asrning birinchi yarmida ingliz tarixchisi, faylasufi va huquqshunosi Jeremy Bentam tomonidan ilmiy muomalaga kiritilgan. "Deontologiya yoki axloq fani" ("Deontologiya yoki axloq ilmi") axloq nazariyasiga oid fundamental asarida o'z qarashlarini bayon qilgan muallif deontologiyani "kerak va to'g'ri fan" deb tushungan va umuman axloqning asoslari, burchning namoyon bo'lish shakllari, ular orqali axloq asoslari inson xulq-atvorining turli shakllarini belgilovchi ijtimoiy qonunlar talablari va mazmunida, shuningdek, umumiy ijtimoiy me'yor va qoidalarda namoyon bo'ladi[3]. Shuningdek, kasb axloqi kasbiy guruhlardagi axloqiy talablar darajasining har xilligini ifodalaydigan axloqiy yo'l-yo'riqlarini ham aks ettiradi. Turli kasb egalari axloqiy ongining rivojlanish darajasidagi har xillik bozor iqtisodiyotiga asoslangan jamiyat sharoitida ham saqlanadi va hozirgi davrda ham turli kasb kishilariga bo'lgan axloqiy talablar darajasida farqlar mavjudligi kuzatiladi.

N.Ochilova axloqiy qarashlar haqida o'z fikrlarini bildirib, "Axloqiy bilimlar va axloqiy qarashlar bu kishining tashqi muhit – jamiyatdan olgan va tartibga solingan axborotlaridir. Axloqiy e'tiqod esa tartibga keltirilgan axborotlar bilan birga xatti-harakatning mo'ljallangan, nazarda tutilgan andozasi hamdir. Axloqiy e'tiqod axloqiylik natijasida shakllanadi",- deya ta'kidlaydi.

Kasbiy etika va axloqning falsafiy asoslari G.Gotsis va Z.Kortezilar asarlarida ham ochib berilgan bo'lib, mualliflarning ta'kidlashicha, deontologiya nazariyasi o'zining qadriyat mazmuniga ko'ra I.Kantning axloq nazariyasiga mos keladi va asosiy qadriyatlari sifatida insonparvarlik, burch, hurmat, mas'uliyat, adolat va halollik alohida ajratib ko'rsatiladi. G.F.Gausning fikricha, deontologiya "axloqiy etika" ni o'rganadi va shaxs faoliyatini axloqiy qoidalarga rioya qilishga qaratadi. Tadqiqotchi deontologiyaning adolat, burch, shaxs huquqlarini hurmat qilish, halollik va tenglik kabi kategoriyalari nafaqat axloqiy me'yor va talablar sifatida, balki inson faoliyatining axloqiy maqsadlari sifatida ham harakat qilishini, ya'ni ular institutsional va yakuniy ahamiyatga ega ekanligini ta'kidlab o'tadi.

K.M.Levitan deontologiyaning hozirgi holatini quyidagicha tavsiflaydi: "Deontologiya turli munosabatlar

tizimida kasbiy burch, majburiyat va to'g'ri xulq-atvor muammolarini, mutaxassisning o'z kasbiy faoliyati obyekti, jamiyat, davlat, huquq, jamoatchilik fikrining tashuvchisi sifatidagi boshqa fuqarolar, o'ziga bo'lgan munosabatni o'rganuvchi fanlararo fandır" [4].

Chex olimi Ya.A.Komenskiy o'qituvchining maqomi va uning mavqei uning kasbiy burchlari va xatti-harakatlarini belgilaydi, deb hisobladi. Ya.A. Komenskiy o'zining "Buyuk didaktika" nomli mumtoz asarida o'qituvchi va har qanday bilimdon shaxs shaxsiyatining asosini tashkil etuvchi asosiy fazilatlar: odob-axloq, ezigulik, bilimlilik, taqvodorlik va dindorlikni ajratib ko'rsatgan [5].

O'qituvchining asosiy vazifalari va uning shaxsiga qo'yiladigan talablarni tushuntirishda jamiyatning ta'lim tizimiga, o'quv jarayoniga va o'quvchilarning shaxsiy rivojlanishiga yo'nalish beradi. O'qituvchi, ta'lim olganligi, kasbiy malakalari va ma'naviy-ma'lumotli xususiyatlari bilan ajralib turadi. Tahlillardan kelib chiqib, bo'lajak tarbiya fani o'qituvchisining deontologik tayyorgarligi va uni rivojlantirish uchun uning asosiy vazifalari va unga qo'yiladigan talablarni belgilab olish maqsadga muvofiqdir.

Bo'lajak tarbiya fani o'qituvchisining asosiy vazifalari: o'qituvchi, o'quvchilarga o'z sohasida ma'lum bir fan yoki kasbni o'rgatib, ularga ilmiy, amaliy va ma'naviy bilimlar bera oladigan mutaxassisdir. Bu, o'quvchilarning ma'lum bir fan yoki kasb sohasida rivojlanishi uchun muhimdir.

Bo'lajak tarbiya fani o'qituvchisi, o'quvchilarga axloqiy, ma'naviy qadriyatlarini o'rgatib, ularni insonparvarlik, adolat, burch, xulq-atvorlik va qonuniyatga rioya etishga o'rgatadi.

Bo'lajak tarbiya fani o'qituvchisi, o'quvchilarni ma'naviy ma'lumotlar bilan ta'minlashda muhimi o'rin o'ynaydi. Bu, ularning dunyodagi yangiliklardan, madaniy va ilmiy taraqqiyotlardan xabardor bo'lishi va o'z fikrlarini ifoda qilishga o'rgatishni o'z ichiga oladi. Bo'lajak tarbiya fani o'qituvchisi, tarbiyaning yangi texnologiyalaridan foydalanishi, malaka va ko'nikmalarini rivojlantirish, yangi bilimlarni o'rgatish yoki o'quvchilarga tanitishda yetakchi rol o'ynaydi. Bo'lajak tarbiya fani o'qituvchisi, o'quvchilarga turli sohalarida ish bajarish, ijtimoiy hayotda faol hissa qo'llash va muvofiq kasblarni o'rganish imkoniyatlarini taqdim etadi.

Bo'lajak tarbiya fani o'qituvchisiga qo'yiladigan talablar: o'z sohasidagi ilmiy bilimni oshirish, yangi tajribalarga ega bo'lish va bu bilimni o'quvchilarga yetkazish imkoniyatlarini oshirish talab qilinadi;

- o'qituvchidan adolat, obyektivlik, shaffoflik va ad-ekvat munosabat talab qilinadi. U, o'quvchilarga birdek munosabatda bo'lish va har bir o'quvchining xususiyatlariga e'tibor bermagan holda adolat va obyektivlikni o'zida saqlashi kerak;

- o'quvchilarga o'z axloqiy, ma'naviy qadriyatlarini o'rgatib, ularni insonparvarlik, adolat, burch, xulq-atvorlik va qonuniyatga rioya etishga o'rgatadi;

- o'quvchilarga do'stona munosabatda bo'lib, ularni qo'llab-quvvatlashda va rivojlanishlarini ta'minlashda hissa qo'shish talab qilinadi.

- tarbiya texnologiyalardan foydalangan holda o'quvchilarga ta'lim berishni ta'minlash.

- o'quvchilar, boshqa o'qituvchilar bilan hamkorlik va jamoaviy aloqalar yaratish, o'quvchilar bilan o'zaro munosabatlarni qo'llab-quvvatlash;

Yuqorida qayd etilgan fikrlardan xulosamiz shu bo'ladi, "Yangi O'zbekiston – ma'rifatli jamiyat" konsepsiyasini amalga oshirishda bo'lajak tarbiya fani o'qituvchisining deontologik tayyorgarligi hamda uni shakllantirish orqali o'quvchilarimizda milliy qadriyatlarimizni yanada rivojlantirish, madaniyat va ijtimoiy faollikni yuksaltirish, "jaholatga qarshi – ma'rifat" tamoyili asosida unib-o'sib kelayotgan yoshlarimizni sog'lom e'tiqod ruhida tarbiyalashga erishish imkoniyatini yaratib beradi.

Adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasining "Pedagogning maqomi to'g'risida"gi Qonuni. (01.02.2024). // Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, 01.02.2024-y., 03/24/901/0082-son.
2. Uzluksiz ma'naviy tarbiya Konsepsiyasi. // O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2019-yil 31-dekabrda "Uzluksiz ma'naviy tarbiya konsepsiyasini tasdiqlash va uni amalga oshirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi 1059-son Qarori. //Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, 03.01.2020 y., 09/20/1059/4265-son.
3. Бентам И. Введение в основания нравственности и законодательства. An Introduction to the Principles of Morals and Legislation. - М. : РОССПЭН, 1998. -С. 415.
4. Левитан, К. М. Педагогическая деонтология. — Екатеринбург: Деловая книга, 1999. —С. 272.
5. Коменский Я.А. Избранные педагогические сочинения. - Т. 1. - М. : Педагогика, 1982. —С. 656.
6. Vaxobov A. "Zamonaviy o'qituvchi qiyofasida deontologik kompetensiyani rivojlantirish". Ta'lim va innovatsion tadqiqotlar, xalqaro ilmiy-metodik jurnal, 2024/№ 5. ISSN 2181-8274.
7. Кептаева Г.М. Основы педагогической деонтологии. 2019. 6-40-б.
8. Axmedova M.T. Pedagogik konfliktologiya. O'quv qo'llanma. -T.: "Adabiyot uchunlari", 2017. 320-b.

REZYUME. Mazkur maqolada bo'lajak tarbiya fani o'qituvchisining deontologik tayyorgarligi, uning asosiy vazifalari, unga qo'yiladigan talablar keng doirada tahlil qilingan. Bo'lajak tarbiya fani o'qituvchisining deontologik kompetensiyasini rivojlantirishni soha yo'nalishiga qo'yiladigan malaka talablardan kelib chiqib belgilash masalalari yoritib berilgan. Bo'lajak tarbiya fani o'qituvchisining deontologik tayyorgarligi imkoniyatlarini yanada yoritib berish uchun bir qancha olimlarning o'qituvchi kasbiy etikasi va axloqining falsafiy asoslari ilmiy jihatdan asoslab berilgan.

РЕЗЮМЕ. В данной статье в широких рамках анализируются деонтологическая подготовка будущего педагога, его основные задачи и требования к нему. Освещены вопросы определения развития деонтологической компетентности будущего педагога на основе квалификационных требований к отрасли. В целях дальнейшего освещения возможностей деонтологической подготовки будущего педагога научно обоснованы философские основы профессиональной этики и нравственности педагога рядом ученых.

SUMMARY. This article broadly analyzes the deontological training of the future teacher, his main tasks and requirements for him. The issues of determining the development of deontological competence of a future teacher based on the qualification requirements for the industry are covered. In order to further illuminate the possibilities of deontological training of a future teacher, a number of scientists have scientifically substantiated the philosophical foundations of professional ethics and morality of a teacher.

Tálim - tárbiya teoriyası hám metodikası

JAS ÁWLAD SANASÍNA RUWXÍY HÁM KÓRKEM ESTETIKANÍN JETISKENLIKLERIN SINDIRIW JOLLARI

P.S.Abdimuratov – *pedagogika ilimleriniń kandidati, docent*

Berdaq atındaǵı Qaraqalpaq mámleketlik universiteti

B.T.Seytanov – *erkin izleniwshi*

Ózbekstan mámleketlik konservatoriyası Nókis filiali

Tayanch so'zlar: estetik his-tuyg'u, nafosat tarbiyası, pedagogika, psixologiya, motivatsiya.

Ключевые слова: эстетическое чувство, воспитание, педагогика, психология, мотивация.

Key words: aesthetic emotion, education, pedagogy, psychology, thought.

Búgingi kúnde tálim-tárbiya tarawında ámelge asırılıp atırǵan islerdiń mazmunı hám mánisi keleshekte tálimniń rawajlanıwı nátiyjesinde jámiyetimiz erisetuǵın kúsh-qúdiret, párawanlıq, mádeniylik ma'rifiylik hám ruwxıy-aǵartıwshılıq dárejesin belgilewshi tiykarǵı faktorlardan biri. Usı sıyaqlı oqıwshı-jaslarǵı ruwxıy kamalatın támiyinlew pedagogika pániniń búgingi kúndegi baslı mashqalalarınń biri [2]. Mámleketimizdiń erteńgi kúnin kóz aldımızǵa keltirer ekenbiz, intellektual rawajlanıw, ruwxıy-aǵartıwshılıq kúsh baslı baǵdar boladı. Solay eken, búgingi kúni oqıwshılardıń aql-oyın keńeytiw, ruwxın bayıtıw kórkem-estetikalıq túsiniqlerin jetilistiriw ayrıqsha itibardı talap etedi.

Mámleketimiz óz ǵárezsizligine eriskennen keyin, xalqımız keleshegin belgilep beriwshi bir qansha máseleler qatarında oqıwshı-jaslarǵa tálim beriw hám hár tárepleme jetik insan sıpatında tárbiyalaw jámiyetlik ómirdiń aktual máselesine aylandı. Bul boyınsha oqıwshılardı ulıwma dúnya ilim-texnika jetiskenliklerine juwap beretuǵın xalqımızdıń milliy dástúrlerine, ózligine sadıq, jámiyettiń hár tárepleme jetik puxarası dárejesinde tárbiyalaw bolıp tabıladı.

Xalqımızdıń milliy dástúrleri, mádeniyatı hám kórkem-estetikasınıń tárbiyalıq imkanıyatların turmısqa engiziw, olardı málim dárejede pedagogikalıq-metodikalıq aydınlıǵın támiyinlew házirgi waqıtta Ózbekstan, Qaraqalpaqstan mekteplerinde kórkem óner iskusstvosınıń tálim menen baylanıslılıǵın kúsheytiw úlken áhmiyetli másele esaplanadı [1]. Bul mashqalaların sheshiminde xalq ámeliy qol ónerine ayrıqsha itibar menen

qaratılǵanlıǵın kóriwimiz múmkin. Ózbekstan mektepleri materialları tiykarında S.S.Bulatov, K.Qosimovlardıń isleri buǵan misal bola aladı.

Lekin, tálim qaraqalpaq tilinde alıp barılatuǵın mekteplerdegi kórkem óner sabaqlarınıń ózine tánıligin sáwlelendiriwshi, milliy qásiyetlerdi kórsetiwshi maqsetli izertlewler, baǵdarlamaların joqlıǵı, olar arqalı millet tariyxı, onıń mádeniyatın úyreniwge járdem beriwshi ilimiy-izertlew isleri ulıwma alıp barılmaǵanlıǵı sebepli, qaraqalpaq xalıq kórkem-óneriniń tárbiyalıq hám ilimiy imkanıyatlarınan jeterli dárejede paydalanılmaq qalınbaqta, ásirese, tálim qaraqalpaq tilinde alıp barılatuǵın mekteplerde kórkem óner sabaqlarında úlketanıw materiallarınan oqıwshılar súwretlew óneri boyınsha paydalanıw imkanıyatların qollanımaq kiyatırǵanlıǵı júz beredi. Kórkem mádeniyattaǵı súwretlew óneri sabaqları úlketanıw, xalıq ámeliy qol óneri materialları boyınsha alıp barılsa, oqıwshılardıń ana tábiyatqa, Watanǵa bolǵan muxabbat tuyǵısı jánede ósiwin, tabiyatqa jaqınlıq, janajan úlkeniń gózzallıǵınan lázzet alıwı, óz tariyxın úyreniw, oqıwshılardıń ruwxıy dúnyasın bayıtıwda, olardıń ómirde óz orın tabıwında áhmiyetli faktor bolıp xızmet qıladı[4].

Sol orında basqa ilim tarawlarında alıp barılǵan jumslar óz áhmiyetli nátiyjesin bermekte. Tiykarınan T.X.Esbergenovanıń «Qaraqalpaqlarda balaların dástúriy miynet tárbiyası» (XIX ásir aqırı XX ásir basları) atlı kandidatlıq dissertaciyası tariyxı, onıń etnologiya qanıygeligi boyınsha orınlangan jumsları, búgingi kúnde úlketanıwdıń tiykarǵı orayı bolǵan xalıq ónermentsiligi, ámeliy kórkem súwretlew óneriniń tárbiyalıq